

El tabú de la secessió

● L'encaix del Quebec al Canadà pot donar idees per al de Catalunya i Euskadi a Espanya

JUAN JOSÉ LÓPEZ BURNIOL

NOTARI

L'aprovació de l'Estatut de Catalunya no tancarà el debat sobre l'encaix de Catalunya a Espanya. N'hi ha prou de fullejar la premsa per adonar-se'n. La naturalesa de la doctrina nacionalista, a la qual és consubstancial una perenne insatisfacció mentre no assoleixi el clímax de la independència, unida a les exigències tàctiques generades per l'enfrontament caïnita entre els dos nacionalismes --CiU i ERC--, provocaran ben aviat que un ampli sector sobiranista avivi el caliu de la insatisfacció i atïi les brases de la reivindicació. I, al País Basc, ja és irreversible la referència a l'àmbit basc de decisió com a única instància legitimada per decidir un futur exclusivament en mans de tots els bascos i basques. Amb les coses així, Espanya ha de ponderar la seva resposta a aquestes exigències, de seguida que es renovin. I això exigeix admetre que --Portugal a part-- la terra que va del Pirineu a Punta Europa --a Tarifa-- i del Finisterre al cap de Creus, només es pot organitzar de quatre maneres: com un Estat unitari i centralista --que no va arribar a imposar-se i que no serà mai--, com un Estat confederal --que no és possible, ja que no hi ha Estat que aguantí 17 relacions bilaterals en què es parli amb ell de tu a tu--, com un Estat federal --del qual l'Estat autonòmic és l'embrió-- i com a diversos estats independents. Cosa que significa que les opcions es redueixen a dues: o Estat federal o secessió. ¿Com es pot racionalitzar aquesta disjuntiva?

Una resposta es troba al llibre de **Stéphane Dion** *La política de la claridad*. **Dion**, ministre canadenc, és l'autor de la *lleí de la claredat* --del 1995--, segons la qual la pregunta en un referèndum de secessió ha de ser clara i precisa, desbaratant l'ambigüitat del "sobiranisme associat" en què es mouen les posicions nacionalistes. El pensament de **Dion** es resumeix així:

1.-- El problema polític canadenc tenia dos aspectes: el distanciament creixent entre el Quebec i la resta del Canadà, per una part, i la fractura interna de la

societat quebequesa, per una altra. No obstant, els sobiranistes del Quebec van tenir l'habilitat de presentar-ho com una qüestió de divorci entre el Quebec francòfon i el Canadà anglòfon.

2.-- En aquest context, **Dion** va sostenir que la pretensió sobiranista quebequesa ha de ser ponderada sobretot des de la perspectiva dels ciutadans del Quebec, que han de respondre a aquesta pregunta: ¿convé als nostres interessos la secessió del Canadà?, o, dit d'una altra manera, ¿com viurem millor, formant part del Canadà o sent-ne independents?

AIXÍ, L'OPCIÓ federalista deixava de ser una opció exclusiva del Canadà anglòfon, i passava a ser també una opció quebequesa: la dels que pensen que viuran millor federats amb el Canadà.

3.-- Aquest plantejament trenca un dels elements bàsics de l'estratègia sobiranista: la utilització de l'amenaça secessionista com a pressió per aconseguir concessions singulars. Així, per evitar la secessió s'ha d'acceptar la integració en els termes que satisfacin el Quebec i se li ha de donar un tractament singular dins del Canadà. Es tracta, per tant, de la utilització de l'amenaça secessionista com a esquer per aconseguir un estatus diferenciat i privilegiat. Això explica que el sobiranisme quebequès volgués la secessió, però proposés l'associació econòmica i política amb el Canadà, determinant les seves condicions per continuar formant part de la federació.

4.-- Per això, l'estratègia de **Dion** pretén parlar clar i jugar net. Això implica que l'electorat del Quebec decideixi sense embuts què és el que vol: si continuar formant part del Canadà o, contràriament, separar-se de la federació canadenca. Però ho ha de decidir sense subterfugis i assumint les conseqüències de la seva decisió, sense confiar el seu joc a les concessions que la resta del Canadà estarà disposada a fer perquè el Quebec es mantingui dins de la federació.

5.-- El Quebec pot decidir sobre la seva secessió o permanència al Canadà, però no sobre les condicions de la seva permanència, ja que aquesta és una qüestió

que concerneix tots els canadencs i que, en conseqüència, haurà de ser decidida per tots, incloent-hi el Quebec, però no unilateralment per aquesta província.

I COMPORTA també que es pot realitzar la secessió, però no de manera unilateral, sinó negociada, ja que en una societat democràtica un divorci entre dues parts d'un Estat no es pot fer agafant les maletes i marxant a la brava una d'aquestes, deixant la que es queda amb tots els problemes de la casa i de la família.

6.-- D'aquesta manera, s'aconsegueix deixar la pilota a la teulada quebequesa, enfrontant-se a l'exitosa estratègia sobiranista que havia aconseguit situar-la, fins a aquest moment, a la teulada de la federació canadenca.

7.-- Ara bé, aquesta opció per la claredat exigeix trencar el tabú de la secessió. No tot Estat és capaç de trencar-lo, però el que s'atreveix a fer-ho es torna més fort, ja que deixa de ser víctima del xantatge secessionista.

8.-- Tot plegat no significa que s'hagi d'eludir el problema de l'encaix del Quebec al Canadà, que **Dion** defineix com la por de la pèrdua de la seva identitat per part dels francòfons a un Canadà anglòfon. Cosa que exigeix dotar el Quebec dels instruments precisos per garantir la seva personalitat.

Així com no hi ha dues persones iguals, tampoc hi ha dues situacions històriques idèntiques. Per tant, seria absurd agafar aquest relat i escriure Catalunya o Euskadi en lloc del Quebec, i Espanya en lloc de la federació canadenca. Però alguna llum s'hi pot trobar en aquestes idees, ja que resulta indiscutible que --a aquests efectes-- Espanya està afortunadament més a prop del Canadà que dels Balcans.

ARTICLE PUBLICAT A EL PERIÓDICO DE CATALUNYA EL 20 D'ABRIL DE 2006